

curier

economic legislativ

Probleme de drept economic și de comerț internațional

Conceptul de drept economic și de drept al comerțului internațional

Publicăm începând cu acest număr unele secțiuni din lucrarea „Probleme de drept economic și de comerț internațional pentru ingineri și economiști”, lucrare ce urmează a fi editată în 1983. Invităm cititorii să remită, pe adresa redacției, observații și propuneri de îmbunătățire.

Intr-o lucrare adresată unui segment larg de cititori — ingineri și economiști —, segment din care se recrutează majoritatea cadrelor de conducere ale economiei, se impune, pentru început, să dăm răspunsuri la unele întrebări care vizează însăși tematica ei: Ce se înțelege prin drept economic? Care este obiectul, sfera de cuprindere a dreptului comerțului internațional? Prin ce se deosebește această știință de „tehnica comerțului internațional”?

La întrebările de mai sus, și la altele, ne propunem să dăm răspunsuri în cele ce urmează, răspunsuri care au și menirea să faciliteze înțelegerea necesității studierii problemelor complexe pe care le ridică organizarea, conducerea și funcționarea întreprinderilor, precum și a raporturilor juridico-economice la care iau parte acestea, atât pe plan intern cât și extern, în vederea îndeplinirii întocmai și la termen a planurilor de producție.

1. DREPTUL ECONOMIC — RAMURĂ A SISTEMULUI DE DREPT SOCIALIST ROMÂN

1.1. Noțiunea de sistem de drept

Ansamblul normelor juridice instituite de un stat constituite sistemul său de drept. Fiind expresia juridică a clasei conducătoare, sistemul de drept constituie o unitate internă, determinată de structura economică a societății respective, pe care o apără. Cu alte cuvinte, fiecărui mod

de producție îi corespunde un anumit sistem de drept, instituit în scopul apărării intereselor politice, economice și sociale ale clasei conducătoare, dominante. Așa fiind, pe parcursul milenar al omenirii, structura politică și socială a statelor, modul lor de producție, au generat diferite sisteme de drept: sclavagist, apoi feudal și, mai aproape de epoca contemporană, sisteme de drept burghez.

Apariția statelor socialiste, cu un mod de producție bazat pe proprietatea colectivă, de stat și cooperatistă, a generat un nou sistem de drept, care se deosebește radical de cele anterioare, arătate mai sus. Prin normele sale juridice, sistemele de drept socialiste apără și consolidează proprietatea socialistă, proclamă egalitatea între membrii societății, indiferent de sex sau naționalitate.

Reglementând un număr mare de raporturi sociale, sistemul nostru de drept, ca și a altor state, cuprinde mai multe ramuri de drept, printre care: dreptul de stat, dreptul administrativ, dreptul civil, dreptul agricol colectiv, dreptul de familie, dreptul muncitoresc, dreptul penal, dreptul judiciar (organizarea judecătorească, dreptul procesual civil, și dreptul procesual penal), dreptul internațional public și internațional privat. Așa cum vom vedea în secțiunea viitoare, complexitatea raporturilor de colaborare dintre întreprinderi, organizarea și conducerea acestora a dat naștere unei noi ramuri de drept: **Dreptul economic.**

1.2. Sfera de cuprindere a dreptului economic

Poate nu a fost problemă de drept care să fi suscitât atâtea controverse ca existența sau inexistența unei ramuri distincte de drept economic. Fără să ne antrenăm în această discuție începută cu foarte mulți ani în urmă, în unire cu alți autori, arătăm că faza argumentărilor de ordin hamletian — „a fi sau a nu fi” — a trecut. Astăzi, sintem în fața unei realități de necontestat. Plecând de la esența statului socialist — proprietatea de stat asupra mijloacelor de producție —, sistemul nostru economic este bazat pe întreprinderi de stat, care au cunoscut în ultimele decenii o dezvoltare continuă. Corespunzător acestei dezvoltări au fost editate un însemnat număr de acte normative — legi și decrete —, care în ansamblul lor constituie cadrul, armătura juridică privind înființarea, condu-

Supliment la

nr. 11 1982

Revista
ECONOMICA

cerea, funcționarea întreprinderilor, precum și cu privire la raporturile de colaborare, de cooperare dintre acestea. Or, acest ansamblu de norme de drept, care reglementează o categorie aparte, calitativ nouă, de raporturi sociale care se nasc atât pe verticală — între organele ierarhice superioare și întreprinderi — cât și pe orizontală — numai între întreprinderi — constituie conținutul dreptului economic.

Cu alte cuvinte, dreptul economic are ca sferă de cuprindere: **raporturile de conducere**, în care includem acele raporturi care se nasc din normele de drept ce atribuie organelor centrale economice dreptul de organizare, planificare și control asupra verigilor economice pe care le coordonează; **raporturi de organizare internă a producției**; **raporturi juridice de colaborare între întreprinderi**, bazate pe contracte economice.

Acceptând ideea unei grupe distincte de raporturi interne care vizează organizarea producției, administrarea și evidența mijloacelor fixe și circulante, a fondurilor etc., se naște problema dacă nu cumva și raporturile de muncă și disciplina muncii fac parte din această grupă? Evident, răspunsul îl va da viitorul Cod economic. În prezent, constatăm că o serie de probleme, cum sint confirmarea în funcție, desfacerea contractului de muncă în anumite condiții etc. sint reglementate nu numai de Codul muncii, ci și de legea organică a întreprinderilor, *Legea nr. 5/1978*.

1.3. Izvoarele dreptului economic

O particularitate a dreptului economic este și aceea că în stadiul actual nu dispune de un cod propriu. Ca urmare, izvoarele de drept ale acestei ramuri ale sistemului nostru de drept, pe lângă Constituție — care consfințește proprietatea de stat asupra mijloacelor de producție — sint legile, decretetele și unele hotărâri ale Consiliului de Miniștri.

Subliniem faptul că potrivit Decretului nr. 204/1976, interpretarea oficială a normelor de drept edictate nu poate fi făcută decît de Marea Adunare Națională și de Consiliul de Stat. Este oprit deci oricărui organ ale administrației de stat să emită instrucțiuni care să conțină norme de drept, altele decît cele edictate prin legi sau decrete.

Principalele legi prin care au fost edictate ansamblul normelor ce constituie dreptul economic sint: *Legea cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României* (nr. 8/1972); *Legea finanțelor* (nr. 9/1972); *Legea cu privire la gospodărirea fondurilor fixe, resurselor materiale și aprovizionarea tehnico-materială* (nr. 14/1971); *Legea cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat*, precum și la funcționarea acestora pe baza autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare (nr. 5/1978); *Legea contractelor economice* (nr. 71/1969); *Legea referitoare la formarea, planificarea, destinația și vărsarea beneficiului* (nr. 29/1978); *Legea pentru întărirea autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare și valutare în activitatea de comerț exterior și cooperare economică internațională* (nr. 12/1981).

În lipsa unui cod economic, pe parcursul lucrării vom indica la fiecare problemă tratată actualul normativ care o

reglementează, facilitînd astfel celor interesați consultarea textelor de lege.

Încă o precizare se impune. Normele de drept economic au aplicație numai în raporturile dintre unitățile economice din România. Așa cum vom vedea într-o secțiune viitoare, ele nu pot fi invocate în raporturile juridice încheiate cu parteneri din alte țări.

2. DREPT ȘI TEHNICĂ COMERCIALĂ INTERNAȚIONALĂ

2.1. Noțiunea de drept al comerțului internațional

Am arătat mai sus că dreptul economic se aplică numai raporturilor interne dintre întreprinderi. Diviziunea mondială a muncii — trăsătură caracteristică a societății contemporane, cu corolarul său firesc: intensificarea schimburilor internaționale de valori materiale și spirituale — a impus, încă cu multe decenii în urmă, adoptarea unui cadru juridic care să depășească legislațiile proprii fiecărei țări. În aceste condiții, încă de la sfîrșitul secolului trecut au fost inițiate o serie de convenții internaționale la care au aderat un număr mai mare sau mai mic de țări și au fost elaborate unele reglementări orientative — uzanțe uniforme —, care au fundamentat, de fapt, bazele dreptului comerțului internațional. În perioada care a urmat celui de-al doilea război mondial s-au intensificat acțiunile de încheiere de convenții internaționale, cît și activitatea diverselor organisme internaționale de elaborarea unor noi instrumente orientative, indicative — ce poartă diverse denumiri —, care au menirea să faciliteze, prin oferirea de soluții simple și uniforme, realizarea raporturilor juridice privind schimburile economice dintre state.

În urma acestor eforturi depuse atât de state, cît și de unele organisme internaționale, în special acelea care funcționează sub egida O.N.U., în prezent, pe plan mondial sint în vigoare un număr însemnat de tratate internaționale (convenții, acorduri, aranjamente etc.), precum și de uzanțe comerciale uniforme, care constituie o veritabilă armătură juridică — care în ansamblul ei formează **dreptul comerțului internațional** — avînd ca scop întregirea sistemelor de drept național, printr-o aplicare a acestora la o sferă geografică mult mai largă decît teritoriul fiecărei țări în parte, în unele cazuri cu vocație mondială.

În literatura de specialitate, acestei ramuri a dreptului internațional i-au fost atribuite denumiri diferite: **Dreptul internațional privat comercial**, **Dreptul comercial internațional** etc. Credem că denumirea care exprimă mai bine raporturile pe care le reglementează — **raporturi de comerț internațional** — este aceea folosită în literatura juridico-economică din țara noastră, precum și din alte țări și anume: **Dreptul comerțului internațional**.

Dreptul comerțului internațional reglementînd, în principal, raporturile patrimoniale dintre parteneri din țări diferite, care se nasc în cadrul colaborării economice internaționale, reglementează, implicit, și raporturile de cooperare economică dintre diferite țări. În condițiile actuale ale dezvoltării schimburilor economice dintre țări, noțiunea de comerț internațional devine sinonimă cu noțiunea de colaborare economică internațională, prin aceea că reglementează, alături de raporturile clasice comer-

ciale internaționale (născute din vânzare-cumpărare sau prestări de servicii) și raporturile de cooperare economică și tehnico-științifică, raporturi care, de asemenea, au o natură juridică patrimonială.

Așa cum vom vedea, conținutul noțiunii de drept al comerțului internațional, pe parcursul anilor, se îmbogățește continuu, câștigând noi valențe. Fiind o știință interdisciplinară, ea se adaptează, incluzând în sfera ei noi norme de drept, menite să constituie cadrul juridic unor noi forme și tehnici comerciale și de cooperare economică internațională.

2.2. Izvoarele dreptului comerțului internațional

Din secțiunea anterioară conturându-se adevărul că dreptul comerțului internațional reglementează raporturile juridice ale comerțului dintre state, se ridică problema de a ști ce norme de drept constituie conținutul său și pe ce cale sînt adoptate. Cu alte cuvinte, care sînt izvoarele de drept ale acestei științe? Răspunsul este următorul: complexitatea raporturilor juridico-economice dintre partenerii din state diferite determină ca și izvoarele de drept care le reglementează să fie multiple: tratate internaționale, uzanțele uniforme și sistemele de drept ale statului. Să le analizăm pe rînd.

a) **Tratatele internaționale.** Purtînd denumiri diferite, tratatele internaționale au o istorie multimilenară, constituind din cele mai vechi timpuri instrumente juridice eficiente — generatoare de drepturi și obligații pentru statele semnatare —, menite să stimuleze prietenia, colaborarea și pacea între popoare. În epoca modernă și, în special, în ultimii 50 de ani, tratatele internaționale care au ca obiect principal colaborarea economică dintre țări au cunoscut o dezvoltare deosebită, constituind principalul izvor pentru Dreptul comerțului internațional.

Plecîndu-se de la importanța pe care o prezintă tratatele ca izvor al dreptului internațional, sub egida O.N.U. a fost adoptată, la 23 mai 1969, la Viena, o Convenție cu privire la dreptul tratatelor. Potrivit acestei convenții, este atribuită denumirea generică de tratat internațional oricărui document prin care se stabilesc raporturi de drept internațional, încheiat între două sau mai multe state, sub formă scrisă, indiferent de modul de materializare și de denumirea particulară pe care o poartă. În practica internațională cele mai frecvente denumiri atribuite tratatelor sînt: acord, aranjament, cartă, comunicat comun, convenție, pact, protocol, statut, tratat.

Subliniem că acele tratate internaționale care au ca obiect raporturile de colaborare economică dintre state poartă, cel mai frecvent, următoarele denumiri: acorduri comerciale, acorduri de plăți (și clearing), acorduri de cooperare economică și tehnico-științifică, protocoale.

După numărul de participanți care le încheie, tratatele se împart în două mari grupe: **multilaterale și bilaterale.** Prin tratatele multilaterale din domeniul comerțului internațional se stabilesc, de regulă, norme de drept uniforme, care, prin aplicarea în țările semnatare înlătură conflictele de drept dintre diferitele norme pe care le conțin sistemele de drept național. Astfel, prin Convenția cuprînzînd **Legea uniformă asupra cambilor și biletelor la or-**

din, adoptată la Geneva în anul 1930, a fost creat un adevărat drept unionist, aplicabil în toate statele semnatare (sau care au aderat ulterior la această convenție). Tratatetele bilaterale au ca obiect, în mod frecvent, unele reglementări dintre cele două țări partenere, menite să creeze un climat politico-economic care să faciliteze colaborarea, respectiv, schimburile economice; exemplificăm unele clauze pe care le conțin acordurile bilaterale: acordarea reciprocă a clauzei națiunii celei mai favorizate; clauze privind modul de formare a prețurilor, acordarea de credite, modalitățile de plată etc., clauze privind căile de soluționare a eventualelor litigii ce pot apărea între părțile direct contractante ș.a.

b) **Uzanțele comerciale uniforme internaționale.** Alături de tratate, uzanțele comerciale prezintă o mare importanță în comerțul internațional, constituind un important izvor de drept, în special, pentru raporturile juridice născute din contractele comerciale internaționale. Dar, ce sînt de fapt, uzanțele comerciale?

Uzanțele comerciale uniforme internaționale sînt rezultatul unor clauze contractuale folosite în mod repetat în anumite centre (tîrguri) comerciale. Cu timpul, aceste clauze au devenit obiceiuri curente, uzanțe, folosite de un cerc din ce în ce mai mare de comercianți, aplicarea lor depășind teritoriul regional în care au luat naștere, fără a avea însă aceeași interpretare în toate țările. Astfel, bunăoară, condiția de livrare F.O.B. — liber la bord — nu avea același cuprins, același înțeles, în toate zonele geografice ale lumii, obligațiile și drepturile ce reveneau părților fiind diferite de la o interpretare la alta. Ca urmare, pentru a facilita folosirea unui limbaj comun de către comercianții din toate țările, Camera de Comerț Internațional de la Paris, consultîndu-se cu diferitele sale comitete naționale, a realizat o importantă operă de unificare, de uniformizare a uzanțelor, a clauzelor contractuale folosite regional, prin publicarea regulilor **Incoterms**, reguli avînd ca titlu complet „International Rules for the Interpretation of Trade Terms”. Astăzi, ediția **Incoterms 1953** constituie uzanțele uniforme folosite în majoritatea cazurilor în care se încheie contracte comerciale de vânzare internațională.

Uzanțele amintite nu sînt singurele. În comerțul internațional se folosesc, în prezent, multe asemenea alte reguli uniforme, printre care amintim: **R.A.F.T.D. 1941** (Revised American Foreign Trade Definitions), care îndeplinesc în S.U.A. o funcție similară **Incoterms**-ului european; Regulile și uzanțele uniforme referitoare la creditele documentare — 1974, care facilitează efectuarea plăților internaționale prin acreditiv și scrisoare comercială de credit; de asemenea, o serie de „condiții generale” elaborate de Comisia Economică Europeană a O.N.U. au instituit clauze uniforme (uzanțe) menite să faciliteze încheierea diferitelor tipuri de contracte (model 188 — pentru furnizări de materiale și mașini pentru export; model 730 — pentru export de bunuri de consum durabile etc.). Constituite, de asemenea, uzanțe comerciale uniforme, diferitele contracte model elaborate de către asociațiile comerciale.

Facem precizarea că, spre deosebire de tratate, uzanțele comerciale uniforme nu sînt obligatorii pentru părțile contractuale. Adoptarea unor astfel de uzanțe se realizează

ză, așa cum o indică practica, în principal, prin: înscrierea în contract a unor clauze de trimitere la regulile uniforme cunoscute, arătate mai sus; prin formularea unor clauze integrate în contracte tip sau condiții generale de ramură. După adoptarea uzanțelor, respectiv implantarea lor în contract, acestea devin un veritabil izvor de drept, respectarea prevederilor pe care le conțin fiind obligatorie pentru părți.

c) **Sistemele de drept național.** Așa cum se subliniază în literatura de specialitate, cu toate progresele obținute în statornicirea unor norme de drept cu aplicație internațională, respectiv a unui cadru juridic uniform, rod al tratatelor încheiate de state, numeroase probleme ale contractelor comerciale internaționale continuă să-și găsească soluții adecvate în sistemele de drept ale statelor. În stadiul actual al uniformizării pe plan internațional al normelor juridice, sistemele de drept național constituie, și vor constitui încă multă vreme, un important izvor de drept al dreptului comerțului internațional.

Problema care se pune în practică este următoarea: Care sistem de drept național urmează a governa un anumit raport juridic născut dintr-un contract comercial internațional? Simplificând răspunsul, arătăm că, în principiu, orice sistem de drept național are vocație de a reglementa un anumit contract, cu condiția de a fi ales de părți și de a fi implantat în contract, printr-o clauză expresă. Din acest moment, sistemul de drept ales devine legea contractului (**Lex contractus**).

Ce se întâmplă însă dacă părțile nu aleg expres un anumit sistem de drept național? În asemenea situații, în cazul în care se nasc litigii, revine ca sarcină arbitralului care le soluționează cauza, să aleagă dreptul aplicabil contractului, după următoarele criterii: în principal, după locul încheierii contractului, adică se va aplica sistemul de drept al țării în care a fost perfectată tranzacția: dacă locul încheierii contractului nu prezintă semnificație (contractul a fost încheiat la un târg internațional, sau într-o țară terță), cel de-al doilea criteriu este cel al locului de executare a acestuia.

În situația în care părțile au ales **Lex contractus**, sistemul de drept român, contractului respectiv i se vor aplica normele de drept prevăzute de Codul civil și de Codul comercial, precum și de alte legi care întregesc cadrul comun al dreptului civil. În raporturile comerciale internaționale nu pot fi invocate normele dreptului economic. Aceste norme au o dublă limitare în aplicarea lor: se aplică numai în raporturile născute între unități economice și între acestea și organele ierarhic superioare; normele de drept economic nu pot trece granița țării, având deci o aplicație strict teritorială. Practica Comisiei de arbitraj comercial din București este constantă în acest sens.

2.3. Tehnici comerciale — noțiune — interferențe cu normele dreptului comerțului internațional

Noțiunea de „tehnici de comerț exterior” sau de „tehnici comerciale internaționale” este frecvent folosită, constituind și titlul unor lucrări de specialitate. Ea se utilizează pentru a desemna formele în care se realizează unele

operațiuni de comerț internațional, sau modalitățile de efectuare a unor secțiuni din ansamblul operațiunilor privind o anumită operație comercială. Astfel, pot fi întâlnite ca „tehnici noi de comerț exterior” operațiuni de switch, operațiuni de hedging, operațiuni de leasing etc., sau, atunci când se vrea să se indice unele modalități de efectuare a unor activități legate de încheierea sau derularea unor operațiuni comerciale, se utilizează expresii ca: tehnica negocierilor, tehnica tratativelor comerciale, tehnica plăților internaționale, tehnica creditărilor, tehnica licitațiilor, tehnica vânzării prin bursă etc.

Chiar dacă în fapt, uneori, se abuzează de această terminologie, este de necontestat că în preocuparea pentru găsirea de noi soluții care să ducă la intensificarea schimburilor economice internaționale, să faciliteze realizarea acestora, în epoca contemporană, am asistat și mai asistăm, încă, la punerea la punct a unor veritabile noi tehnici de comerț internațional. Desigur că, odată cu evoluția tehnicilor de comerț exterior, evoluează și știința dreptului comerțului internațional.

În frecvente cazuri, și se pare că aceasta este regula, tehnicile de comerț o iau înaintea dezvoltării dreptului, juristii fiind chemați să găsească cadrul legal adecvat unor tehnici comerciale noi, moderne, deja aplicate în practică. Astfel s-au petrecut lucrurile în cazul diverselor forme de cooperare economică internațională, în cazul contractelor de leasing, de transfer know-how, de engineering, consulting etc. Ne aflăm deci în fața unor strânse interferențe între fenomenele economice și cele juridice, ultimele fiind menite să le fundamenteze și să le promoveze pe primele, în interesul general al societății, cu scopul final: impulsivitatea și intensificarea schimburilor economice internaționale. Așadar, situația prezentată este de natură să demonstreze că pe parcursul anilor, în suși conținutul noțiunii de drept al comerțului internațional înregistrează modificări, îmbogățindu-se, datorită preocupărilor permanente de a răspunde formelor, tehnicilor, de realizare a schimburilor economice, într-o continuă preocupare de perfecționare.

Legat de tema pusă în discuție, o subliniere trebuie făcută. Studiarea separată sau încercarea de aplicare a unor tehnici de comerț internațional fără să se țină seama de normele de drept care le reglementează, este predestinată eșecului, tocmai datorită legăturii strânse, de neînălțurată, care există între orice tehnică comercială și cadrul juridic ce o reglementează. Astfel, construirea teoretică a unei operațiuni de schimb triunghiular de mărfuri, chiar dacă din punct de vedere tehnic este perfectă, ea poate să fie zădărnicită de unele bariere ridicate de dreptul național al unuia din statele participante, bariere care din necunoașterea normelor de drept respective, nu au fost luate în considerare. Nu odată, unele tranzacții comerciale internaționale, aparent roze, s-au izbit de armături de drept care nu au putut fi surmontate. Este motivul care ne determină să pledăm pentru necesitatea studierii în amănunțime a tuturor normelor de drept naționale și internaționale care privesc o anumită operațiune comercială și numai după aceea să se treacă la încheierea și derularea ei.

dr. AL. DETEȘAN

Poziția beneficiarului în contractul economic

În cadrul raporturilor juridice generate de contractele economice, unitatea beneficiară are o serie de obligații referitoare nu numai la plata prețului așa cum s-ar părea la prima vedere, ci și în legătură cu executarea însăși a prestațiilor unității furnizoare. Mai mult, deseori, îndeplinirea obligațiilor beneficiarilor condiționează executarea prestației de către furnizor.

Principalele obligații ale beneficiarului sunt următoarele:

— punerea la dispoziția furnizorului la termen a materiei prime, materialelor, pieselor etc., astfel cum s-a prevăzut în contract; această obligație nu decurge din lege, includerea ei în contract fiind absolut indispensabilă;

— prezentarea la termenele stabilite în contract a specificațiilor ori a detaliilor necesare executării contractului, precum și, în cazul utilajelor tehnologice și instalațiilor complexe, predarea la termenele convenite a documentației tehnice pentru obiectiv sau pe ansamble și subansamble ce se pot executa independent;

— punerea la dispoziție a ambalajelor de către beneficiar când, potrivit contractului, îi revine această obligație, sau nerestituirea în termen a ambalajelor, paletelor, containerelor, accesoriilor de paletizare-pachetizare și altor mijloace asemănătoare.

Neîndeplinirea obligațiilor unității beneficiare la care s-a făcut referire mai sus nu poate să rămână fără consecințe în ceea ce privește răspunderea patrimonială. Astfel, art. 45 din Legea nr. 71/1969, prevede că părțile sînt de drept în întîrziere, dacă nu își execută obligațiile la termenele prevăzute prin contract. Întîrzierea de drept intervine nu numai în cazul unității furnizoare, ci și în situația în care unitatea beneficiară nu-și îndeplinește la termen obligațiile contractuale. În continuare, același art. 45 prevede că, „beneficiarul răspunde de neexecutarea contractului dacă nu-și respectă obligațiile de a căror îndeplinire depinde executarea acestuia“.

Răspunderea astfel consacrată se aplică în variate cazuri de neîndeplinire a obligațiilor unității beneficiare care condiționează executarea de către unitatea furnizoare a prestației ce formează obiectul contractului.

La unele din acestea ne vom referi în continuare.

În cazul în care beneficiarul nu pune la dispoziția furnizorului la termen materia primă, piesele, materialele etc., executarea prestației de către furnizor se decalază în mod corespunzător. Așadar, întîrzierea îndeplinirii de către beneficiar a obligației sale poate avea următoarele consecințe:

— atrage răspunderea beneficiarului în baza prevederilor art. 43 din Legea nr. 71/1969 și a clauzei penale inserate în contract, dar limitează concomitent și răspunderea cu penalități a furnizorului care a depășit termenul de livrare nu din vina sa, ci a beneficiarului;

— unitatea beneficiară poate fi ținută răspunzătoare și cu daune dacă, prin neîndeplinirea obligației contractuale ce i-a revenit prin lege sau contract, a cauzat prejudicii unității furnizoare.

Sînt însă și cazuri în care neîndeplinirea prestației de către furnizor nu este influențată de neexecutarea sau executarea cu întîrziere a obligației unității beneficiare. În asemenea situații, beneficiara răspunde numai cu penalitate în baza art. 47 din Legea nr. 71/1969 (cităm în acest sens dec. P.A.S. nr. 589/1978).

dr. C. JORNESCU

Regimul penalităților în cazul adoptării sau modificării contractului economic

Clauza penală fiind o convenție a părților, odată stipulată în contract dă naștere unor efecte obligatorii pentru ambele părți contractante. Ea poate suferi modificări odată cu contractul economic în care figurează, ca urmare, fie a actelor de planificare, fie prin voința părților.

● **Modificarea clauzei penale — consecință a actelor de planificare.** În cazul anulării, în condițiile legii, a sarcinilor de plan, contractul economic desființându-se își va înceta existența și clauza penală. Dacă părțile nu au executat sau au executat necorespunzător prestațiile pînă la data anulării sarcinii de plan, devin exigibile penalitățile pentru neexecutare sau, după caz, cele pentru întîrziere.

În situația cînd sarcina de plan se reduce sau se măjorează ori se fixează alte termene prin repartiții, penalitățile se vor modifica adaptîndu-se noilor cantități și noului termen prevăzute în contract.

● **Modificarea clauzei penale prin voința părților.** Deoarece prevederile referitoare la penalitate din Legea nr. 71/1969 cu caracter imperativ, părțile nu pot prin voința lor — în cursul executării contractului — să stabilească penalități mai mici decît cele din lege. Ele nu au nici dreptul de a le desființa. Orice înțelegere intervenită între părți în perioada executării contractului în scopul înlăturării sau diminuării penalităților este lovită de nulitate, fiind contrară legii și nu produce efecte. În schimb, este valabilă și deci producătoare de efecte juridice înțelegerea părților cu privire la diminuarea penalităților pînă la quantumul prevăzut de lege, în cazul în care inițial, la încheierea contractului, s-au stipulat penalități mai mari decît cele legale. De asemenea, este valabilă o înțelegere a părților pentru a mări quantumul penalităților fixate inițial.

În cazurile în care părțile au stabilit la încheierea contractului anumite penalități pentru alte abateri decît cele prevăzute de lege, acestea pot fi mărite ori diminuate, după cum, de asemenea, partenerii contractului pot cădea de acord pentru înlăturarea lor totală. Fiind stipulată prin voința exclusivă a părților în absența oricărei dispoziții legale imperative, convenția cu privire la micșorarea, agravarea sau înlăturarea răspunderii este valabilă și producătoare de efecte juridice.

● Modificarea penalităților, respectiv reducerea sau înălțurarea lor prin hotărîrea organului arbitral nu este cu putință. Practica arbitrală actuală este unanimă în acest sens, spre deosebire de trecut, întemeindu-se pe caracterul convențional al clauzei penale.

J. COSTIN

finanțiar

Achitarea mărfurilor din import care se derulează prin baze

În cazul mărfurilor importate care se derulează prin baze de aprovizionare și desfacere se încheie două raporturi contractuale distincte care trebuie să fie corelate în acord cu dispozițiile normative aplicabile fiecărui raport contractual. Astfel, primul raport contractual — cel dintre întreprinderea de comerț exterior importatoare și baza de aprovizionare și desfacere — cade sub incidența dispozițiilor legale care reglementează încheierea și executarea contractului de comision. Cel de-al doilea raport, stabilit între bază și beneficiarul final, derivă dintr-un contract de furnizare, supus reglementărilor specifice acestui contract. Deseori, acest raport contractual se adaugă altul de custodie, urmînd ca produsele să treacă în administrarea directă sau în proprietatea beneficiarului final pe măsura consumului.

Alături de cerința corelării, aceste raporturi complexe prezintă unele particularități la care ne vom referi în rândurile care urmează.

Reglementînd decontarea valorii produselor provenite din import, art. 155 (3) din Legea nr. 9/1972 prevede o regulă similară cu aceea stabilită în legătură cu produsele provenite de la furnizorii din țară: „Beneficiarii de mărfuri din import au obligația să accepte sau să refuze plata mărfurilor după primirea și recepționarea lor, în cadrul termenelor legale, pe baza documentelor emise de întreprinderile de comerț exterior”.

Cu toate acestea, în cazul cînd primirea și recepția mărfurilor din import nu se efectuează în termen de cel mult 20 de zile de la data primirii facturilor de la întreprinderile de comerț exterior — precizează art. 155 (4) din aceeași lege — beneficiarii sînt obligați să dispună plata documentelor în cauză, cu dreptul de a refuza ulterior eventualele diferențe în funcție de verificare și recepție, în cadrul termenelor și condițiilor din contractele externe.

Situația este similară și în cazul raporturilor de care ne ocupăm. Conform art. 154 (4) din legea amintită, în cazul mărfurilor care, potrivit contractelor, se expediază direct beneficiarilor finali, plata urmînd a se face printr-o unitate intermediară, achitarea mărfurilor se efectuează de unitatea intermediară, la primirea documentelor de decontare întocmite pentru mărfuri efectiv expediate, cu dreptul de a refuza ulterior eventualele diferențe constatate la primirea, recepția și decontarea mărfurilor de către beneficiarii finali.

În ceea ce privește mărfurile care se expediază în custodia beneficiarilor finali, pct. 87 din Normele meto-

dologice nr. 2/1980 privind efectuarea plăților între unitățile socialiste prevede că plata se efectuează de către întreprinderile de comerț exterior importatoare la primirea documentelor care confirmă efectuarea recepției de către beneficiarii finali. Dacă însă „bazele nu primesc documentele de recepție în termen de cel mult 20 de zile de la primirea dispozițiilor de încasare cu facturi, acestea vor dispune plata către întreprinderile de comerț exterior, urmînd să efectueze refuz de plată ulterior, după primirea recepțiilor de la beneficiarii finali, cu respectarea termenelor prevăzute în contractele externe”.

Datorită reglementării de mai sus, baza de aprovizionare și desfacere poate ajunge în situația de a fi obligată să achite întreprinderea de comerț exterior, la expirarea celor 20 de zile de la primirea facturii, valoarea produselor importate și să nu poată obține prețul corespunzător de la beneficiarul final care nu a primit mărfurile. Aceasta — deoarece în raporturile dintre baze și beneficiarii finali sînt aplicabile dispozițiile art. 138 lit. b din Legea nr. 9/1972 potrivit cu care plata prețului se poate refuza atunci cînd produsele nu au fost primite pînă la expirarea termenului de acceptare sau altor termene stabilite de bancă.

Deci, prin efectul celor două dispoziții legale, baza este pusă în situația de a achita întreprinderii de comerț exterior ceea ce nu poate încasa, la un moment, de la beneficiarul final. Această situație dă loc unor consecințe negative, printre care și recurgerea la credite pentru care se percep dobînzii bancare.

Pentru a preîntîmpina, respectiv, pentru a limita producerea acestor consecințe, toate părțile trebuie să dea dovadă de maximă diligență.

Astfel, întreprinderea de comerț exterior are îndatorirea de a verifica dacă mărfurile au intrat efectiv în țară și dacă au fost reexpediate la adresa indicată de bază. În măsura în care au intervenit nereguli sub aceste aspecte, întreprinderea de comerț exterior este obligată să asigure neîntîrziat trimiterea mărfurilor la beneficiarul final indicat de bază ori să-și rectifice factura în raport cu cantitatea de mărfuri efectiv importată și reexpediată.

Beneficiarului final îi revine sarcina de a anunța neîntîrziat baza asupra datei cînd a primit ulterior mărfurile. Dacă lipsa persistă și există indicii că a survenit în timpul transportului din cauze pentru care are a răspunde cărașul, acesta trebuie acționat neîntîrziat. Dacă dreptul de a reclama lipsa căii ferate nu aparține beneficiarului final, acesta trebuie să transmită din timp părții îndreptățite datele și actele necesare acționării cărașului.

Subliniem necesitatea respectării acestor obligații, întrucît mai există unități socialiste care nu valorifică în cadrul termenului legal de prescripție pretențiile față de căraș ori nu transmit în timp util actele necesare acționării acestuia. Asemenea omisiuni au ca urmare localizarea daunelor în patrimoniul unităților vinovate. Aceste daune cuprind și dobînzile bancare care s-au perceput bazei datorită neincasării prețului de la beneficiarul final.

Imprejurarea că lipsurile au survenit din vina cărașului nu absolvă baza de aprovizionare și desfacere de obligația de a achita băncii dobînzile aferente creditelor restante. Răspunderea cărașului fiind limitată atît în cazul contractului de transport în trafic local, cît și în ca-

zul contractului de transport în trafic internațional, nu se poate pune problema obligării acestuia la plata dobânzilor bancare cu titlu de daune.

În orice caz, refuzurile de plată se impun a fi exercitate de beneficiarii finali cu circumspecție, întrucât în măsura în care neprimirea mărfurilor din import este imputabilă cărașului, iar dreptul de a-l acționa pe acesta îi aparține beneficiarului final, acesta din urmă nu are dreptul — potrivit practicii arbitrale — de a stăruî în refuzul său de plată față de bază.

De asemenea, beneficiarii finali au îndatorirea de a respecta termenele și condițiile din contractele externe atunci când neprimirea produselor pentru care se refuză plata este imputabilă furnizorilor străini. Ne referim, desigur, la termene și condiții opozabile beneficiarilor finali și care au fost comunicate la timp acestora.

L. ICZKOVITS

Transporturi

Răspunderea pentru lipsuri cantitative în cadrul Convenției S. M. G. S.

Potrivit art. 22, par. 1 din Convenția S.M.G.S., calea ferată este răspunzătoare pentru depășirea termenului de executare a contractului de transport al mărfii și pentru pagubele rezultate ca urmare a pierderii totale sau parțiale ori ca urmare a avariei mărfii.

Referindu-ne exclusiv la cazul lipsurilor cantitative — adică, a pierderilor parțiale — observăm că angajarea în concret a răspunderii căii ferate, depinde și de împrejurările asupra cărora ne vom opri în cele ce urmează.

În primul rând, cu privire la cantitatea de marfă pe care trebuie s-o elibereze calea ferată la destinație, sînt relevante următoarele dispoziții ale art. 8, par. 6 din convenția amintită: „Dacă în scrisoarea de trăsură sînt indicate două greutăți în rubricile „Greutatea mărfii s-a stabilit de predător” și „Greutatea mărfii s-a stabilit de calea ferată” și ambele greutăți sînt certificate atât de agentul predătorului, cît și de agentul căii ferate, atunci greutatea pentru care se răspunde, se consideră greutatea stabilită de calea ferată.

Dacă în scrisoarea de trăsură este indicată numai o singură greutate în rubrica „Greutatea s-a stabilit de predător” și aceasta este certificată atât de agentul predătorului, cît și de agentul căii ferate în rubrica „Greutatea certificată de predător / calea ferată”, atunci greutatea pentru care se răspunde se consideră greutatea stabilită de predător”.

Al doilea element, decisiv, în ceea ce privește posibilitatea angajării răspunderii căii ferate, este forma și conținutul actului în care se consemnează existența lipsurilor cantitative.

Spre deosebire de reglementările privind traficul feroviar intern, convenția amintită prevede obligativitatea încheierii procesului-verbal comercial tip S.M.G.S. Textul legal consacră această obligativitate nu numai în cazul fiind întocmit actul se cere de către destinatar, dar

și pentru ipoteza în care o atare solicitare lipsește, dar organele căii ferate au sesizat existența lipsurilor (art. 16, par. 3). Calea ferată este scutită de obligativitatea încheierii procesului verbal comercial numai atunci cînd lipsa se încadrează în pierderile normale de 0,50, 1, 1,5 și 2 la sută prevăzute de art. 23, par. 1, din aceeași convenție.

Procesul verbal comercial se încheie înainte de eliberarea mărfii în mîinile destinatarului, el constituind, de regulă, singurul act de constatare a lipsurilor cantitative opozabil căii ferate.

Art. 16, par. 3 al convenției citate, prevede că, „după eliberarea mărfii, destinatarul nu poate cere căii ferate încheierea procesului-verbal comercial, în afară de cazul cînd, aceasta se admite de dispozițiile interne ale căii ferate de destinație”. Întrucît art. 59 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr 941/1959 prevede posibilitatea constatării lipsurilor cantitative — cu participarea delegatului cărașului — și după eliberarea mărfurilor, considerăm că există posibilitatea efectuării unei constatări în depozitul destinatarului în cazul transporturilor ce cad sub incidența Convenției S.M.G.S. Desigur că nu vor putea fi puse în sarcina căii ferate împrejurările care au determinat ori au amplificat lipsurile cantitative în intervalul dintre momentul eliberării mărfurilor și acela al încheierii actului constatator.

Refuzul căii ferate de a încheia procesul-verbal comercial prevăzut de art. 16 par. 3 din convenția amintită se justifică numai în cazurile în care :

— lipsa nu depășește perisabilitățile prevăzute de art. 23, par. 1, pentru mărfurile care, din cauza anumitor însușiri, sînt supuse pierderii din greutate în timpul transportului ;

— greutatea constatată la destinație nu diferă de greutatea stabilită în stația de predare cu mai mult de 0,2 la sută.

Cu excepția acestor cazuri, răspunderea căii ferate se poate angaja, aceasta neputîndu-se prevala de neîndeplinirea propriei sale obligații privind încheierea procesului verbal comercial.

În ceea ce privește cuantumul despăgubirii, acesta se stabilește „după prețul indicat în factura furnizorului din străinătate” (art. 24, par. 1), ceea ce poate determina, în cazul produselor importate, diferențe între prețul achitat întreprinderii de comerț exterior care se determină în raport cu dispozițiile normative interne și valoarea daunelor datorate de calea ferată în funcție de prețul prevăzut în factura externă.

Calea ferată mai suportă cheltuielile de transport aferente cantităților lipsă, taxele vamale și alte cheltuieli care s-au efectuat în legătură cu transportul mărfii pierdute parțial, dacă acestea nu au fost incluse în prețul mărfii indicat în factura externă.

Acestea sînt limitele în care răspunde calea ferată pentru lipsurile cantitative ce-i sînt imputabile. La art. 24 par. 2, alin. final din Convenția S.M.G.S. se precizează următoarele : „Cheltuielile și daunele care nu rezultă din contractul de transport nu se restituie”. Cu alte cuvinte, răspunderea căii ferate nu poate avea ca obiect daunele indirecte.

H. MATEI

Despre penalitățile la nelivrarea produselor din import

Mecanismul importului de materii prime este cunoscut: întreprinderile de comerț exterior, în baza contractului de comision perfectat cu beneficiarii de importuri (de regulă, baze de aprovizionare) încheie contracte comerciale cu partenerii externi pentru import; bazele de aprovizionare încheie, la rîndul lor, contracte economice de livrare cu beneficiarii finali ai materiilor prime — întreprinderile producătoare; evident, fiecare din contractele menționate — cel comercial internațional și cel economic de livrare — este supus unor reglementări diferite, de unde o serie de consecințe, pe care le vom comenta în cele ce urmează.

Dînd o interpretare *sui-generis* mecanismului de import expus, pe parcursul anilor a fost consacrată o anumită practică arbitrală și anume: regimul legal al penalităților prevăzut de Legea contractelor economice a fost surmontat (într-o expresie mai adecvată: **eludat**), bazele de aprovizionare fiind obligate, în cazul nelivrării la timp către beneficiarii finali, la plata unor penalități egale cu suma încasată de la vânzătorii externi, cu titlu de despăgubiri pentru neexecutarea corespunzătoare de către aceștia a contractului extern.

Pe lângă faptul că penalitățile instituite prin Legea nr. 71/1969 erau în fapt înlăturate această practică avea neajunsul economic care consta în aceea că întreprinderile consumatoare finale ale materiilor prime întîrziate la import încasau, în loc de penalități, sume modice, care, uneori, erau de cîteva mii, dar plăteau, în schimb, beneficiarilor care invocau întîzrierea în livrarea produselor care se fabricau din materiile prime în cauză, penalități de sute de mii de lei. De asemenea, practica instituită de arbitrajul de stat de a obliga bazele de aprovizionare la plata de penalități limitate la sumele încasate (prin intermediul întreprinderilor de comerț exterior) nu era de natură să-i mobilizeze pe acești furnizori intermediari să depună toate diligențele (încă din faza de încheiere a contractelor externe) pentru ca importurile să fie corelate cu contractele economice de livrare a acestora către beneficiarii finali.

Recent, am luat însă cunoștință că prin Hotărîrea nr. 5183, din 5 decembrie 1981, pronunțată în dosarul nr. 2633/1981 al Arbitrajului de Stat Central, practica de mai sus a fost înlăturată și, pe cale de consecință, prevederile Legii contractelor economice și-au găsit o deplină aplicare. Dar, mai bine să reproducem considerențele hotărîrii amintite:

„Din examinarea actelor de la dosar rezultă că situația livrărilor și a restanțelor la finele anului 1979 sînt necontestate de pîrită, după cum necontestat este și cuantumul penalităților de 8% la valoarea cantităților restante.

În ceea ce privește cauzele nelivrării — nesosirea din import a produselor contractate — se constată că pentru nelivrarea cantităților contractate furnizorii externi au plătit întreprinderii de comerț exterior comisionare penalitățile stipulate în contractele externe.

Rezultă, astfel, că neexecutarea s-a datorat unor cauze imputabile, pentru care furnizorii externi au considerat că sînt răspunzători achitînd penalitățile datorate.

Fără de această situație, pîrita, la rîndul său, urmează să răspundă față de reclamantă, pentru neexecutarea integrală a contractului de livrare încheiat și întrucît acest contract cade sub incidența Legii contractelor economice, răspunderea sa urmează a fi angajată în condițiile acestei legi, respectiv pentru penalități de 8% la valoarea cantității restante, conf. art. 47 pct. 3.

Legea citată nu prevede pentru neexecutarea contractelor economice încheiate cazuri de limitare a răspun-

derii, iar faptul că H.C.M. nr. 69/1975 și Decretul nr. 153/1980 obligă I.C.E. comisionară să vireze bazei comitente numai 40% din penalitățile încasate de la furnizorii externi nu constituie un temei pentru limitarea răspunderii bazei comitente, față de beneficiarul său, la valoarea penalităților ce i-au fost virate de întreprinderea de comerț exterior.

Fiecare din raporturile juridice, pe baza cărora se livrează produsele din import — contractul extern, contractul economic de comerț exterior pe bază de comision și contractul economic de livrare de produse din import — sînt supuse unor reglementări legale specifice și nu s-ar putea înălțura aplicarea unor reglementări, pe considerentul că unui anumit raport juridic i se aplică o altă reglementare.

În consecință, acțiunea urmează a fi admisă împotriva pîritei pentru 330 881 lei penalități de nelivrare și 5 053 lei cheltuieli de arbitrar afe-rente“.

Așadar, o hotărîre care este conformă principiilor de drept și înlătură neajunsurile economice pe care le-am arătat. Rămîne însă o problemă deschisă: în condițiile în care se încheie în prezent contractul economic de comision pentru import, bazele pot acționa eficient pentru corelarea contractelor comerciale de import cu cele interne de livrare? Dar despre acest aspect ne vom ocupa în numărul viitor al Suplimentului.

DALEX

CITITORII

Decupînd și expediînd formularul de mai jos vă asigurați primirea în trimestrele II, III și IV/1982 a „Revistei economice“ și a Suplimentului ei săptămînal.

Abonamentele pot fi făcute și prin oficiile P.T.T.R., costul unui abonament pe trei trimestre fiind de 195 lei, adică 5 lei un număr al revistei.

(adresa completă a abonatului)

Către

„REVISTA ECONOMICĂ“ :

BUCUREȘTI, Bd. Magheru, 30, cod. 70 159

Prin mandatul poștal din ziua . . . . . v-am expediat suma de 195 lei, în contul ISIAP (Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor, Piața Scintei, 1) nr. 64 51 502 28 BNRSR., Filiala Sector 1, București, reprezentînd contravaloarea unui abonament la revistă și supliment, pe trimestrele II, III și IV/1982.

(semnătura abonatului)

Aspecte privind răspunderea materială a gestionarilor

Judecătoria Oradea a soluționat două litigii, având ca obiect răspunderea materială a gestionarilor, litigii care ridică câteva aspecte teoretice și practice pe care le considerăm interesante.

Întreprinderea de Confecții Oradea a emis decizia de imputare în sarcina a doi maiștri șefi de brigăzi la o secție de producție, respectiv B. V. pentru suma de 3338 lei și P. F. pentru suma de 4851 lei, reprezentând contravaloarea unor produse găsite lipsă la inventar. Cei doi maiștri au introdus contestații la Comisia de judecată de pe lângă întreprindere, motivând-o prin faptul că având gestiune deschisă, neavând spații de depozitare pentru produsele semifabricate și finite, nu au control permanent asupra produselor în cauză.

Comisia de judecată, prin hotărârile nr. 12 și 25/1981, luând în considerare declarațiile maiștrilor, constatările proprii, precum și practica îndelungată din unitate, admite contestațiile, anulând deciziile de imputare, pe motivul că într-adevăr, unitatea nu asigură condiții optime de gestionare; ca atare nu se poate atrage răspunderea maiștrilor.

Unitatea, considerând cele două soluții ca fiind nelegale și netemeinice, face plîngere la Judecătoria Oradea, cu următoarele motive de fapt și de drept: în conformitate cu prevederile Legii nr. 22/1969 privind angajarea gestionarilor, constituirea de garanții și răspunderea în legătură cu gestionarea bunurilor organizațiilor socialiste, gestionarii au obligația unei corecte gestionări a bunurilor unității socialiste. Fiecare gestiune are condițiile sale specifice și preluarea gestiunii înseamnă implicit o acceptare a acestor condiții. Se mai aduce un motiv și anume că probele nu au fost suficiente pentru a elucida condițiile reale de gestionare.

Judecătoria Oradea, prin sentințele civile nr. 6516 și nr. 6517/1981, admite plîngerea I.C. Oradea, desființează hotărârile nr. 12 și respectiv 25 ale Comisiei de judecată și menține cele două decizii de imputare emise de unitate.

Considerăm cele două soluții ca fiind legale și temeinice pentru motivele pe care le vom expune în continuare.

Este un principiu bine stabilit că răspunderea materială a persoanelor încadrate în muncă se bazează pe ideea de culpă (vezi în acest sens Decizia secției civile a Tribunalului Suprem nr. 201 din 1979 — Revista Română de Drept nr. 6 din 1979). În cazul gestionarilor, această culpă se prezumă ca existînd în sarcina lor, ca atare simpla lipsă a gestiunii atrage răspunderea materială. Este deci vorba de o situație de excepție prevăzută de art. 23, 25, 26, 27 și 31 din Legea nr. 22/1969, față de principiul statuat în art. 102 din Codul muncii, conform căruia, unitatea trebuie să dovedească „vina” persoanei încadrate în muncă. Pentru amănunte — Iosif Urs „Aspecte concrete cu privire la răspunderea materială a gestionarilor” în Suplimentul la „Revista Economică” nr. 2, din 1979, pagina 12).

La același timp, gestionarul este obligat să prevină sustragerea bunurilor, precum și orice altă formă de risipă (art. 8 din H.C.M. nr. 2230 din 1969 privind gestionarea bunurilor materiale ale organizațiilor socialiste). El este exonerat de răspundere în cazul în care pierderile și lipsurile sînt produse ca urmare a unor condiții necorespunzătoare, iar conducerea unității a fost sesizată despre acest lucru. În problema sesizării, considerăm că trebuie făcută o mențiune: dacă mai demult posibilitatea sesizării orale era exclusă, neacceptîndu-se decît cea scrisă (vezi în acest scop Decizia colegiului civil al Tribunalului Suprem nr. 667 din 1968 în Repertoriul de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1952—1969, pagina 589, numărul 513), actualmente se consideră că este suficientă sesizarea verbală (Decizia secției civile a Tribunalului Suprem nr. 729 din 1979 — Revista Română de Drept nr. 10 din 1979). Totuși noi opinăm pentru forma scrisă ca fiind obligatorie, chiar și doar pentru motive de probațiune.

Trebuie să ne oprim puțin asupra noțiunii de „condiții necorespunzătoare” de gestionare. În legislație nu există și nici nu pot exista niște norme care să definească aceste aspecte. Multitudinea de gestiuni, implică și o mare varietate de condiții care vor trebui analizate în mod concret, de la caz la caz. Sub acest aspect, considerăm că s-a greșit în soluționarea contestațiilor introduse la comisia de judecată. În primul rînd, în legislație nu există noțiunea de gestiune deschisă, chiar dacă ea se referă la inexistența unor limite fizice pentru gestiune, în fiecare secție de producție există 4—5 brigăzi care constituie gestiuni separate. În al doilea rînd nu s-au analizat alte aspecte de fapt menite să elucideze condițiile concrete de gestionare. Prin probele administrate în fața instanței de judecată s-a demonstrat că față de condițiile oferite de ciclurile de producție, unitatea a oferit maximum de posibil pentru o bună gestionare. Astfel, într-o secție de producție, cele 4—5 brigăzi nu lucrează produse identice — respectiv una este de sacouri, alta de pantalon ori vestă. Chiar în cazul în care se lucrează aceleași categorii de produse, ele nu sînt pentru aceeași destinație, respectiv piața internă și export, iar în cadrul produselor pentru export pentru firme diferite, ceea ce determină modele și materiale diferite. Ca atare, se exclude posibilitatea confuziilor. Situația este identică în ceea ce privește cele două schimburi. În urma terminării schimbului doi, secțiile de producție se închid, împiedicîndu-se eventualele sustrageri. Apoi s-a constatat că zilnic iese o mare cantitate de produse, aproximativ 1.000 pe secție și schimb. Pentru o astfel de cantitate de produse este o imposibilitate practică construirea unor depozite intermediare.

Un alt aspect asupra căruia dorim să ne oprim puțin este cel al preluării gestiunii. Preluînd o gestiune, persoana acceptă implicit și condițiile. Considerăm că în cazul în care se face sesizare la conducerea unității, că această gestiune nu oferă condiții optime, acest aspect nu mai este de natură să exonereze de răspundere. Într-adevăr, dacă analizăm textul art. 8 amintit anterior (H.C.M. nr. 2230 din 1969), la alineatul 2 se prevede textual: „La luarea în primire, precum și în timpul gestionării bunurilor, gestionarul este obligat să ceară în scris conducătorului organizației socialiste să ia măsuri de dotare, de pază ori orice alte măsuri necesare pentru păstrarea corespun-

zătoare și pentru efectuarea în bune condiții a operațiilor de primire și de eliberare a bunurilor". Deci există două momente în care se poate face această sesizare, respectiv a) la luarea în primire a gestiunii; și respectiv, b) în timpul gestionării. În aparență acest punct b este în contradicție cu cele expuse de noi anterior. În realitate, considerăm că aceste prevederi se pot aplica doar în situația în care în cursul gestionării apar noi elemente menite să modifice condițiile inițiale ale gestiunii. Or, în speță, nu a fost vorba despre astfel de cazuri. Sesizarea s-a făcut în momentul în care în urma constatării lipsurilor s-a întrezărit posibilitatea unei viitoare soluționări judecătorești a litigiului.

ȘTEFAN HERCHI

practică arbitrală comentată

Răspunderea beneficiarului pentru nerespectarea clauzelor de restituire a ambalajelor peste cotele minime legale

Conform Normativului de utilizare și circulație a ambalajelor, paletelor și containerelor, aprobat prin Ordinul ministrului aprovizionării tehnico-materiale și controlului gospodăririi fondurilor fixe nr. 95 din 5 august 1981 (V. Bul. Oficial al R.S.R. Partea I nr. 66 din 7 septembrie 1981), ambalajele se restituie cu respectarea cotelor fizice stabilite în anexele normativului.

În cazul în care părțile au convenit expres, prin contract, restituirea în proporții mai mari decât cele prevăzute de cotele amintite, practica arbitrală a stabilit cu prilejul aplicării unor dispoziții anterioare (Dec. P.A.S. nr. 1584/1978) că penalitățile pentru nerestituirea în termen a ambalajelor se calculează la valoarea lor integrală și nu la cota fixată.

O asemenea practică se poate menține și în condițiile noulor reglementări, deoarece Normativul referindu-se la cotele fizice de restituire menționează că sînt minime, iar întreprinderile furnizoare sînt obligate să primească peste cota fizică fixată și restul de ambalaje, pînă la restituirea lor integrală, în măsura în care îndeplinesc condițiile corespunzătoare de calitate.

Dispozițiile respective sînt de altfel similare cu normele legale anterioare în materie de ambalaje, care au determinat practica arbitrală amintită.

În concluzie, din interpretarea Normativului reiese, așadar, că unitățile socialiste pot conveni în mod valabil prin contract restituirea ambalajelor în proporție de pînă la 100 la sută, cu depășirea cotei minime fixate.

Răspunderea beneficiarului de marfă, în acest caz pentru nerestituirea către furnizor a ambalajelor, va fi desigur determinată în raport cu cantitatea restituibilă stabilită prin contract, respectîndu-se prevederile legale, aplicabile în materie.

O asemenea soluție este de natură să mobilizeze unitățile socialiste în vederea intensificării repunerii în circuitul economic și refolosirii ambalajelor în scopul valorificării intensive a resurselor materiale.

Implicații în legătură cu circulația ambalajelor

Prin art. 47, pct. 1, lit. c din Legea nr. 71/1969, s-a stabilit penalități pentru nepunerea la dispoziție a ambalajelor de către beneficiar cînd, potrivit contractului și rînd vine această obligație, sau nerestituirea în termen a ambalajelor, paletelor, containerelor, accesoriilor de paletizare și altor mijloace asemănătoare.

Penalitățile sînt determinate pe tranșe, pentru fiecare zi de întîrziere a executării obligației, respectiv de 0,1 sută în primele 10 zile, 0,2 la sută în următoarele 20 zile și 0,3 la sută în perioada ce depășește 30 zile pînă la cîr curg în continuare penalitățile, în condițiile legii.

În cazul nepunerii la dispoziție a ambalajelor de către beneficiar, penalitatea se calculează la prețul prestațiilor nerealizate datorită ambalajelor ce nu au fost puse la dispoziție sau la prețul ambalajelor, paletelor, containerelor, accesoriilor de paletizare-pachetizare și altor mijloace asemănătoare, în cazul nerestituirii.

Omisiunea de a se pune la dispoziție ambalajele de către beneficiar, atunci cînd în mod concret obligațiile contractuale au trebuit să fie condiționate de o asemenea obligație prealabilă, poate duce și la alte implicații decît plata de către beneficiar a penalităților.

Produsul contractat neputînd astfel să fie expediat la destinație, deși cantitățile necesare de marfă erau asigurate, beneficiarul nu mai poate, desigur, să obțină penalitățile ce decurg din nerealizarea efectivă a livrărilor.

Restanțele se datorează într-o asemenea împrejurare culpei unității creditoare, care constituie o cauză de exonerare de răspundere pentru neexecutarea contractului (Dec. P.A.S. nr. 2389/1981).

Înainte de aplicarea noilor norme legale referitoare la circulația ambalajelor (Decretul nr. 465/1979, Decretul nr. 146/1980 și Normativul aprobat prin Ordinul nr. 96 din 5 august 1981 al ministrului aprovizionării tehnico-materiale și controlului gospodăririi fondurilor fixe) practica arbitrală a statuat că este sancționat cu penalități pentru nerestituirea în termen a ambalajelor și faptul de a refuza preluarea ambalajelor restituite. (Dec. P.A.S. nr. 1443/1978)

Considerăm că o asemenea rezolvare ar putea fi menținută în practica arbitrală, întrucît în principiu elementele ce au fundamentat acordarea penalităților respective nu au fost schimbate de actuala legislație în ce privește restituirea ambalajelor.

Obligației beneficiarului de a restitui în termen ambalajele îi corespunde obligația cor relativă a furnizorului de a primi ambalajele restituite. Or, se poate conchide ar fi un mod de soluționare incomplet sancționarea cu penalități numai a beneficiarului, iar nu și a furnizorului cînd acesta nu înțelege să primească ambalajele restituite. Ambele comportări asigură, de altfel, în final, operațiunea de restituire a ambalajelor a cărei neexecutare este următoarea de plata penalităților.

Dacă furnizorul nu ar fi sancționat cu penalități pentru refuzul de a primi ambalajele restituite, abaterea în discuție ar fi privită exclusiv prin prisma obligației încalcate, iar nu a intereselor pe plan economic. Răspunderea unităților furnizoare ar fi antrenată numai la unele eve-

tuale daune, ceea ce nu ar mai fi de natură sub acest aspect să ducă la o intensificare a reintroducerii ambalajelor în circuitul economic.

În consecință se poate opina că și după apariția noulor acte normative în materie de ambalaje penalitățile prevăzute de art. 47, pct. 1, lit. c din Legea nr. 71/1969 își găsesc aplicarea în toate cazurile în care unitățile socialiste nu și-au îndeplinit obligațiile care, fiind născute pe baza unor contracte economice, privesc restituirea, inclusiv sub aspectul primirii, a ambalajelor refolosibile.

I. DAVIDZON

consilier — Arbitrajul de Stat Central

Necesitatea încheierii contractului economic în forma scrisă prevăzută de lege

Prin acțiune, reclamanta I.C.R.M. Cluj a cerut obligarea părții, Cooperativa „Tehnometalica” Arad la plata de penalități de întârziere și de nelivrare a unei cantități de apăraătoare chiuvetă restante din anul 1979 și decalată în trim. I/1980 prin adresa furnizoarei nr. 10362 din 16 ianuarie 1980.

Soluționând litigiul, Arbitrajul a respins pretențiile reclamantei reținând că pentru cantitatea respectivă de apăraătoare chiuvetă nu există contract perfectat prin acordul de voință al părților în una din formele prevăzute de art. 24, alin. final din Legea contractelor economice, iar adresa părții nr. 10362/1980 nu suplinește lipsa contractului, constituind o simplă ofertă făcută de furnizoare ca restanța din anul 1979 să se livreze în trim. I/1980.

Prin cererea de rearbitrare formulată împotriva acestei hotărâri, reclamanta a susținut că în mod greșit s-a considerat că pentru produsele respective nu s-a perfectat un acord contractual, întrucât acest acord s-ar fi realizat prin atitudinea asumată de ea, în sensul că nu a răspuns negativ la propunerea făcută de furnizoare ca restanța din anul 1979 să se livreze în trim. I/1980, înțelegând să accepte tacit această propunere.

În exercitarea dreptului de control s-a reținut că cererea de rearbitrare nu este întemeiată, întrucât acordul de voință al părților de a încheia sau modifica contractul trebuie să fie expres și drept urmare, cererea de rearbitrare a fost respinsă.

Notă

În soluționarea litigiului de mai sus s-a făcut aplicarea dispoziției din art. 24, alin. 3 din Legea contractelor economice nr. 71/1969, care prevăd că „Raporturile contractuale dintre unitățile socialiste, precum și modificarea acestora se stabilesc în formă scrisă”. Prin urmare, contractul economic trebuie să îmbrace forma scrisă prevăzută de lege; el nu se poate încheia verbal sau prin manifestarea tacită a voinței, forma scrisă a contractului reprezentând o condiție indispensabilă a realizării arciilor de plan.

Acceptarea de către legiuitor a formei simplificată de contractare, sub forma comenzii urmată de executare, nu afirmă acest principiu, întrucât și în acest caz consimțământul se manifestă expres, prin executarea de îndată, de către unitatea furnizoare a comenzii formulată în scris de unitatea beneficiară.

Oferta făcută de furnizoare de a livra restanța din anul 1979, în cursul trim. I/1980, cu mențiunea că în cazul neprimirii unui răspuns în termen de 5 zile, se consideră că oferta a fost acceptată de beneficiară, rămîne o simplă ofertă atît timp cît acordul de voință al beneficiarei nu s-a manifestat în mod expres și în forma prevăzută de lege.

Dealtfel, în speță, nici nu este vorba propriu-zis de o ofertă de contractare, ci de modificare a termenului contractului de livrare dintr-un an de plan în alt an de plan, iar potrivit art. 24, alin. 3 din Legea nr. 71/1969, modificarea contractului se face în formă scrisă.

Este adevărat că practica arbitrală a stabilit că în lipsa unui acord de voință expres, modificarea contractului economic poate fi dedusă și din modul de comportare a părților cu ocazia executării obligațiilor.

În această situație, manifestarea de voință concretizându-se, nu mai poate fi contestată chiar dacă nu a fost exprimată în scris.

În speță, neexistînd acord scris, iar manifestarea de voință a beneficiarului neputîndu-se concretiza în lipsa executării obligației în condițiile propuse de furnizoare, nu se poate trage concluzia că contractul dintre părți s-a modificat în sensul decalării termenului contractual de livrare.

Pe de altă parte, sarcina de plan fiind anuală, decalarea termenului dintr-un an de plan în alt an de plan, nu se poate face decît în cazul produselor libere la contractare, iar nu și a celor repartizabile centralizat.

Eleonora CIREAȘA

dreptul național al statelor

S.U.A. : REGLEMENTĂRI GENERALE PRIVIND IMPORTUL

a) **Reglementări tarifare.** Nivelul mediu al taxelor vamale de import, conform tratamentului națiunii celei mai favorizate, urmează să fie redus în mod treptat — în conformitate cu reducerile tarifare convenite cu ocazia ultimei runde de negocieri comerciale multilaterale de sub egida G.A.T.T. — pînă la 4,2% în 1987. Pentru unele categorii de produse (de exemplu unele produse textile) taxele vamale sînt sensibil superioare nivelului mediu, putînd depăși 40%. Pentru produse prelucrate provenind din țări în curs de dezvoltare (inclusiv România) se aplică scutiri de taxe vamale, conform schemei S.U.A. de preferințe tarifare generalizate.

b) **Reglementări netarifare.** Importul unui anumit număr de produse pe teritoriul S.U.A. face obiectul unor importante restricții de natură netarifară, astfel :

— produse contingentate supuse regimului licențelor de import (licențele fiind repartizate între importatorii americani, în funcție de țara de origine a mărfurilor) : unele produse agricole, între care untul, laptele praf, brînzeturile

rile (cu excepția celor din lapte de capră și de oaie, precum și a celor tip Stilton și Roquefort);

— produse nesupuse regimului licențelor de import, însă care fac obiectul unui contingent anual limitativ („absolute quota“), între care unele produse lactate, margarină, alimente pentru animale conținând lapte praf, ciocolată, anumite tipuri de bumbac și produse din bumbac;

— produse nesupuse regimului licențelor de import, însă care fac obiectul unor contingente tarifare (la epuizarea contingentului orice import suplimentar este supus unei taxe vamale adiționale): anumite categorii de bovine, pește proaspăt sau congelat, cartofi pentru consum și pentru sămință, vase de bucătărie din oțel inoxidabil.

În ceea ce privește produsele petroliere, regimul licențelor de import a fost suprimat începând cu 28 ianuarie 1981.

c) **Reglementări privind sănătatea și securitatea publică.** În S.U.A. există numeroase organisme care elaborează norme referitoare la sănătatea și securitatea publică și care supraveghează respectarea acestora de către produsele fabricate în țară sau provenind din import; în cazul importului, astfel de norme se pot dovedi adevărate obstacole pentru pătrunderea pe piață. Prezintă, pe scurt, organismele respective și principalele competențe ale acestora.

— Departamentul Agriculturii reglementează sau controlează importul de carne și produse din carne (inclusiv de pasăre), precum și de cereale, semințe, flori etc. În privința cărnii și a produselor din carne, în general este necesar ca acestea să provină din abatoare și fabrici agreate în prealabil, să fie sterilizate și ambalate ermetic.

— Food and Drug Administration (F.D.A.) — Administrația pentru produse alimentare și medicamente — aparținând de Departamentul Sănătății, controlează: condițiile de preparare, compoziție și prezentare a produselor alimentare, altele decât cele care intră în competența Departamentului Agriculturii; compoziția și prezentarea produselor farmaceutice, a articolelor de parfumerie și a altor produse cosmetice. De asemenea, are o serie de atribuții în domeniul controlului importurilor de aparatură medicală.

— Consumer Product Safety Commission — Comisia pentru siguranța produselor de consum — determină condițiile de import și de comercializare a produselor de consum susceptibile de a prezenta unele pericole din punctul de vedere al utilizării, precum, de exemplu, materialele textile inflamabile, unele jucării, biciclete etc.

— Occupational Safety & Health Administration (O.S.H.A.) reglementează indirect importul de bunuri de echipament, în sensul că acesta trebuie să corespundă normelor de siguranță în utilizare elaborate de către O.S.H.A.

— Environmental Protection Agency (E.P.A.) — Agenția pentru protecția mediului înconjurător — reglementează, între altele, importul de pesticide, care trebuie să facă obiectul unei proceduri de agreere și înregistrare înainte de a intra pe teritoriul S.U.A.

d) **Norme privind ambalarea, etichetarea și marcarea.** Ambalarea în același colet a unor articole diferite însă facturate corect, nu ridică, cu ocazia importului, probleme deosebite; atunci când însă nu este posibil să se distingă

și să se identifice ușor mărfurile transportate în același ambalaj, iar mărfurile fac obiectul unor taxe vamale diferite, se va aplica nivelul cel mai înalt de impunere vamală întregului conținut al coletului (există totuși posibilitatea ca importatorul să efectueze, sub supraveghere vamală și în termen de 30 de zile de la redactarea de clarificații vamale, o sortare a mărfurilor care să permită identificarea, evaluarea cantității și stabilirea valorii fiecărui articol).

În ceea ce privește etichetarea, produsele de consum fac obiectul prevederilor unor taxe diverse, elaborate în aplicarea legii „Fair Packaging and Labeling Act“. Că regulă generală, toate produsele condiționate pentru vânzarea cu amănuntul trebuie să poarte următoarele mențiuni: numele produsului; cantitatea netă (în unități de măsură americane); numele și adresa fabricantului, distribuitorului sau a firmei care a ambalat marfa; țara de origine; lista ingredientelor (pentru majoritatea produselor alimentare). În cazul produselor din carne, eticheta trebuie să fie în mod obligatoriu agreate de către serviciile americane competente, anterior efectuării importului.

Pe de altă parte, articolele textile, blănurile și articolele din piele trebuie să fie etichetate astfel încât să se indice compoziția lor exactă. În plus, articolele textile trebuie să fie etichetate astfel încât să rezulte metodele de întreținere; etichetele trebuie să fie redactate în limba engleză și confecționate astfel încât să rămână lizibile pe toată durata de utilizare a articolului.

Referitor la marcarea, toate produsele susceptibile de a putea face obiectul acestei operațiuni în momentul fabricației trebuie să poarte înscris pe ele, în limba engleză, numele țării de origine; această mențiune trebuie să fie plasată într-un loc cit mai vizibil și astfel încât să rămână intactă la utilizatorul final. În toate cazurile în care mărfurile nu pot purta în mod nemijlocit mențiunea cu privire la origine (datorită naturii produselor sau a riscurilor de deteriorare), indicarea originii trebuie să fie cuprinsă pe ambalaj (așa cum s-a arătat).

O serie de reguli speciale privind marcarea se aplică la importul anumitor produse precum: ceasuri, instrumente stomatologice și chirurgicale, instrumente științifice și de laborator etc.

Orice marfă (sau ambalajul său, după caz) marcat incorect sau nemarcată poate face obiectul unei taxe de marcaj care se ridică la 10% din valoarea sa în vamă dacă operațiunea de marcarea se poate efectua la vamă (în caz contrar accesul mărfii pe teritoriul american este refuzat, ea trebuind fie reexportată, fie distrusă).

e) **Reglementări privitoare la documentația de import.** În afara licențelor de import, necesare în unele cazuri cu ocazia importului trebuie prezentate următoarele documente: facturi comerciale, certificate de asigurare maritimă și conosamente, după caz.

Sînt necesare facturi vamale numai pentru loturile de marfă avînd valori de peste 500 dolari și care sînt pasibile de taxe vamale calculabile pe baza valorii lor. Pe de altă parte, facturile vamale trebuie să cuprindă o serie de indicații complementare referitoare la compoziția anumitor produse (articole textile, încălțăminte, pălării, bijuterii, ceasuri, articole din ceramică și din sticlă).

jucării, dulciuri etc.). În plus, deoarece este necesar ca toate declarațiile vamale să conțină — din motive statistice — valorile F.O.B. și C.I.F. ale mărfurilor, exportatorii trebuie să menționeze în facturi sau într-o declarație anexată acestora elementele necesare pentru determinarea acestor valori (în special cheltuielile efectuate între ieșirea din fabrică și momentul încărcării pe vas, dacă acestea nu sînt cuprinse în prețul de vînzare și suma navlului și a asigurării, dacă acestea nu sînt cunoscute de către importatorul american).

Documentele sus-menționate trebuie să fie redactate în limba engleză, dactilografiate; nu este necesar ca acestea să poarte viză consulară.

În afara documentelor menționate, importul în S.U.A. al anumitor produse este condiționat de prezentarea unor documente suplimentare, astfel: țesăturile din bumbac și din in, încălțămîntea, ciorapii, produsele siderurgice trebuie să fie însoțite de certificate speciale furnizate de către consulatele americane; operele de artă originale pentru atestarea autenticității, mărfurile americane care intră pe teritoriul național și produsele cu un conținut de zahăr de peste 10% trebuie să fie însoțite de certificate speciale atestate exclusiv de către exportator.

f) **Regimul special de import al mostrelor.** Toate mostrele importate definitiv în S.U.A. fac obiectul taxelor amale, cu excepția celor a căror valoare unitară nu depășește 5 dolari și a celor care au fost distruse ori au devenit inutilizabile.

Mostrele care sînt importate temporar sînt admise fie pe baza carnetelor ATA, fie pe baza altei forme de cauune. Cauțiunea, destinată să garanteze plata unei sume gale cu 110% (în unele cazuri 200%) din nivelul taxelor amale aplicabile în cazul neefectuării reexportului în termenii prescriși, sînt în general furnizate de către garanțieri care percep o primă de 2% (minimum 17,5 dolari) din valoarea cauțiunii. Reexportul trebuie să aibă loc într-un interval de 1 an de la data importului (interval care poate fi prelungit pînă la 3 ani). Utilizarea carnetelor ATA nu poate avea loc pentru mărfurile expe-

diate pe cale poștală și nici pentru mărfurile destinate a fi expuse în cadrul unor tîrguri, expoziții sau alte manifestări similare.

În cazul unor călătorii de afaceri care nu depășesc 90 de zile, persoanele respective pot include în declarațiile de bagaje mostre, indiferent de valoare, sub rezerva reexportului acestora cu ocazia părăsirii teritoriului S.U.A. Cu astfel de prilejuri, mostrele urmează regimul vamal al bagajelor, nemaifiind supuse formalităților specifice menționate anterior; totuși, pentru mostrele cu valori de peste 500 dolari, persoanele în cauză trebuie să prezinte facturi vamale sau o listă descriptivă a acestora.

g) **Uzanțe în relațiile cu parteneri din S.U.A.** În relațiile cu firme americane este util să se aibă în vedere următoarele elemente suplimentare:

— orice corespondență trebuie să fie redactată în limba engleză; este recomandabil ca ofertele să fie însoțite de cataloage și prospecte în aceeași limbă, precum și de mostre sau fotografii;

— este preferabil ca ofertele să conțină prețurile exprimate în dolari S.U.A. C.I.F. port american;

— respectarea riguroasă a termenelor de livrare convenite, precum și abținerea de la orice majorare de preț înăuntrul perioadei de executare a contractului reprezintă condiții importante pentru desfășurarea normală a relațiilor comerciale;

— utilizarea de unități de măsură americane constituie o condiție esențială pentru exportul pe piața S.U.A.;

— în ceea ce privește plata mărfurilor, este uzual să se accepte achitarea prin trate, solicitarea deschiderii de acreditiv documentare fiind mai puțin agreată;

— în general potențialii importatori din regiunile de centru și sud ale S.U.A. nu agreează negocierea și încheierea de contracte prin intermediul unor firme din New York, ci preferă contactul direct cu exportatorul sau utilizarea unor firme locale de intermediere.

Adrian CONSTANTINESCU

Probleme locative și de autogestiune a imobilelor

(Urmare din nr. 9)

ALTE PERSOANE CARE AU DREPTURI LOCATIVE

Se admite că au drepturi locative oprii și în consecință pot invoca neficiul contractului de închiriere copiii care se nasc în locuință du-încheierea contractului de închiriere, copiii din afara căsătoriei, copii încredințați titularului contractului de închiriere, spre creștere și îngrijire, precum și părinții titularului contract. Referitor la această din urmă situație, legea precizează că, chiriea trebuie să fie întreținută de părinți. Această condiție trebuie înțeleasă în sensul că este îndeplinită numai în cazul cînd părinții sînt

total sau parțial lipsiți de mijloace necesare traiului, ci și atunci cînd, deși au venituri proprii, au totuși nevoie de ajutor sau de asistență din partea copiilor, datorită vîrstei înaintate sau stării de sănătate nesatisfăcătoare. Într-o atare situație este necesar ca părinții să aibă domiciliul și să locuiască efectiv la aceeaștea. (Pct. 4, alin. 3 din Dec. de îndrum. a Plenului Trib. Sup. nr. 5/1975).

OBLIGAȚIILE UNITĂȚILOR SOCIALISTE CU PRIVIRE LA REȚINEREA CHIRIEI PE STATUL DE RETRIBUȚII

Potrivit art. 37 din Legea nr. 5/1973, chiria datorată de personalul u-

nităților socialiste de stat, cooperatiste sau al organizațiilor obștești, pentru locuința deținută în clădirile proprietate de stat, se va reține de respectivele unități pe statul de plată din retribuția lunară cuvenită, indiferent de orice alte rețineri, chiar dacă prin aceasta se depășesc limitele prevăzute de art. 409 din Codul de procedură civilă. Art. 24, alin. final din H.C.M. nr. 860/1974 autoriză Ministerul Finanțelor de a stabili modul de reținere pe statele de retribuții a chiriei. În baza prevederilor legale citate mai sus, în vederea asigurării unui sistem unitar de aplicare a lor, Ministerul Finanțelor a emis Indicațiile nr. 88602 la 8 august 1973, potrivit cărora unitățile socialiste care rețin chiria pe statele de retribuții au următoarele obligații:

a) să verifice la primirea bordereoului de reținere a chiriei recalcu-

late, întocmit de unitățile care au în administrare locuințele, dacă persoanele specificate în acel borderou au calitatea de persoană încadrată în unitatea respectivă și vor comunica în termen de 5 zile, pe scrisoarea tip eventualele nepotriviri, pentru a se opera rectificările cuvenite;

b) să confirme în scris unității de administrare a locuințelor, în termen de 5 zile de la primirea comunicării de reținere a chiriei, dacă locatarul respectiv este încadrat în muncă în unitate;

c) să comunice în același termen data plății retribuției — chenzina a II-a — precum și numărul contului de decontare la bancă din care urmează a se face virarea chiriei;

d) să rețină la timp pe statele de retribuție, chiriile datorate de personalul lor la nivelul sumelor comunicate și să le vireze unităților care au în administrare locuințele, pe data plății retribuțiilor.

Pe documentul de virare să justifice nominal diferențele dintre suma virată reprezentând chiriile reținute pe state și totalul sumelor comunicate de unitățile care au în administrare locuințe proprietate de stat;

e) să comunice unităților care au în administrare locuințele, pe scrisoare tip, orice modificare a contractelor de muncă ori încetarea acestora (plecare prin transfer, demisie, punere în disponibilitate, deces etc.), precum și majorările de retribuții tarifare pînă la 1600 lei lunar, în termen de 5 zile de la data cînd s-a produs aceasta, precizîndu-se atunci cînd este cazul, locul de muncă unde a fost transferată persoana respectivă. În situațiile arătate mai sus, odată cu ridicarea drepturilor de retribuții să rețină și chiria pe luna în curs;

f) să rețină pe listele de indemnizații pentru concediul de odihnă și pe listele de plată a ajutoarelor materiale, chiria datorată pe luna în care aceștia sînt în concediul de odihnă sau de boală;

g) unitățile socialiste care aprobă personalului cuprins în listele de plată chiriei, concediu fără plată pe o perioadă de 30 de zile sau mai mult, așa încît practic nu au posibilitatea reținerii chiriei, să anunțe în termen de 5 zile de la data acordării concediului, unitatea de administrare a locuințelor, pentru ca aceasta să urmărească încasarea chiriei cuvenite pe perioada respectivă direct de la locatarul principal.

La înapoierea persoanelor respective din concediu fără plată să rețină și chiria aferentă acestei perioade, dacă aceștia nu fac dovadă că au achitat chiria direct la unitatea care administrează locuințele;

h) în cazul în care unii dintre cei încadrați doresc să plătească chiria anticipat pe mai multe luni, să rețină pe statul de retribuții suma respectivă, menționînd pe documentul de virare a chiriei diferența în plus față de chiria pe luna curentă, cu explicația „chiriei” plătite anticipat pe lunile... pentru locatarii principali...”;

i) să recupereze de la persoanele vinovate majorările comunicate de unitatea care administrează locuințele pentru nereținerea sau nevirarea în termen a chiriilor care trebuiau să fie reținute pe statul de salarii.

SANȚIONAREA SCHIMBULUI FICTIV DE LOCUINȚE

Schimbul fictiv de locuințe reprezintă o formă particulară a simulației. În civil, simulația este o operație juridică constînd în încheierea unui act juridic aparent, cu scopul de a da impresia că s-a creat o situație juridică deosebită de cea reală, și încheierea concomitentă a unui alt act juridic, secret, în care sînt precizate adevăratele raporturi juridice stabilite de părți în realitate. Schimbul fictiv de locuințe reprezintă o formă particulară a simulației tocmai prin faptul că părțile, de regulă, nu încheie un contrainscris în afară de convenția civilă pe care o supun spre aprobare organelor în a căror administrare se află locuințele ce fac obiectul schimbului. De aceea, caracterul fictiv al schimbului rezultă, de cele mai multe ori, din cercetarea ulterioară a situației de fapt. Fictivitatea schimbului de locuințe nu va rezulta, cel mai adesea, din prezentarea contrainscrisului secret, ci din împrejurarea de fapt că unul din cocschimbași se mută din localitate în mod voluntar la scurt timp după efectuarea schimbului. Ca orice act juridic simulat nu poate fi opus statului și organelor sale. Prin consecință, schimbul fictiv de locuințe este sancționat cu nulitate. În sensul acesta, Tribunalul Suprem secția civilă prin Decizia nr. 232/1974 a arătat că în cazul în care unul din cocschimbași se mută din localitate la scurt timp după aprobarea schimbului și întocmirea noilor contracte de închiriere, „schimbul de locuințe se bazează pe o cauză fictivă. Un act de schimb de locuințe nu poate fi validat”, precizează instanța noastră

supremă. Drept consecință, în practică organele care administrează locuințele vor anula aprobarea și vor solicita instanțelor de judecată comente și anularea contractelor de închiriere respective.

CONDIȚIILE GENERALE DE VALIDITATE ALE SCHIMBULUI VOLUNTAR DE LOCUINȚE

Schimbul voluntar de locuințe — o operațiune juridică — incluzînd un act de drept civil și unul de drept administrativ nu este valabil — nu are validitate juridică — decît dacă ambele aceste acte îndeplinesc atît condițiile speciale prevăzute de legislația locativă, dar și condițiile generale prevăzute de legislația civilă și respectiv de dreptul administrativ pentru existența și validitatea oricărui act juridic. Altfel spus, convenția civilă dintre locatarii trebuie să îndeplinească — în esență — condițiile de validitate cerute de Codul civil în art. 948, adică consimțămîntul valabil al părților; capacitatea de contracta; un obiect determinat și cauză licită. La rîndul său, actul emis de organul administrativ prin care aprobă convenția civilă dintre locatarii principali trebuie să îndeplinească pentru validitatea sa condițiile generale de existență și validitate specifice actelor administrative. Ambele acte juridice — atît convenția civilă cît și actul administrativ — trebuie să fie conforme și condițiilor de ordin special prevăzute în legislația locativă.

În cazul în care actul civil nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 948 C. civ. el este lovit de nulitate. De pildă, cel care nu și-a dat consimțămîntul ori cel a cărui voință a fost viciată poate cere anularea convenției de schimb. De asemenea, cînd cauza convenției este falsă (de pildă ascunde un schimb fictiv de locuințe) ori ilicită sau contrarie regulilor de conviețuire socialistă, convenția poate fi anulată.

Tot astfel, actul administrativ emis nelegal (de un organ fără competență, ori fără a exista în prealabil convenția dintre locatarii principali etc.) va fi anulat sau revocat, după ce la cererea celor interesați sau din oficiu, iar efectele sale nu se vor produce.

În afara acestor condiții generale prevăzute de legislația civilă și normele de drept administrativ, a convenției civile încheiate între locatarii principali, cît și actul administrativ emis de organele care administrează locuințele ce formează obiectul schimbului trebuie să respecte condițiile de ordin special prevăzute în legislația locativă.

După aprobarea convenției de schimb, locatarii principali vor putea ceda la încheierea contractelor de închiriere pentru noile locuințe.

Întrebări și răspunsuri

● **MĂNDULESCU ADRIAN** — Drobeta-Tr. Severin avînd domiciliul în Drobeta-Tr. Severin vrea să știe dacă poate deveni proprietar al unui imobil din București. În conformitate cu prevederile art. 11 din Decretul nr. 44/1958 înstrăinarea sau împărțea, prin acte între vii, a terenurilor cu sau fără construcții de pe teritoriul rașelor și municipiilor se pot face numai cu autorizarea prealabilă a comitetului executiv al consiliului popular și numai în formă autentică. Înstanțele judecătorești și notariatele de tat nu pot autentifica nici o înstrăinare de imobile între vii, în lipsa autorizăției consiliului popular. În cazul în care veți obține dv sau actualul proprietar al imobilului din București autorizăția prevăzută de art. 11 din decretul citat mai sus, se va putea proceda la vânzare sau donație — ambele prin act autentic. În cazurile de accesione, moștenitorii pot deveni proprietari, în condițiile Codului civil, fără a fi necesară o asemenea autorizare.

● **HUȚANU D.** — Suceava formulează ei întrebări în legătură cu încheierea contractelor economice și anume: — cine întocmește procesele verbale de obiecțiuni; — cine întocmește procesele verbale de conciliere a obiecțiunilor; — care este gradul de participare a ristului în aceste două situații. Răspunsurile nu pot fi unice și aleași în toate situațiile de fapt. Ele sînt circumstanțiate în raport de împrejurări. În cazurile în care obiecțiunile se referă numai la condiții pur tehnice (de pildă, calitate, respectarea termelor interne, sortimente, tipodimensiuni) este firesc ca ele să fie formulate de personalul cu pregătire responsabilă din cadrul unității. În astfel, cînd obiecțiunile privesc termenii de livrare ele se formulează de cei ce se ocupă cu aprovizionarea, desfășurarea, de comun acord cu departamentele de producție. În asemenea situații juristii din unități își pot aduce contribuția lor numai cu privire la forma și termenii în care este proces verbal se pot întocmi și a produce efectele prevăzute de lege. Dacă dimpotrivă, obiecțiunile se referă la unele clauze din contract de natură juridică, rolul juristului este determinant în formularea obiecțiilor și a proceselor verbale de conciliere.

● **ARDELEANU TITUS** — Baia Mare se interesează dacă deținătorii ciinii din apartamentele de blocuri sînt obligați și la alte taxe sau cote cheltuielii în afara celor prevăzute de Decretul nr. 425/1981 privind autorizarea și încasarea impozitelor și

taxelor locale. Potrivit art. 35 din decretul citat, pentru ciinii de agrement (adică cei ținuți în locuințe) se datorează o taxă de 300 lei (pentru primul ciine și următorii de fiecare ciine. În ce privește eventuala contribuție a deținătorilor de ciini la cheltuielile comune vă învederăm următoarele. Nici un act normativ nu cuprinde prevederi exprese în acest sens. Potrivit legii cu privire la impozitele și taxele locale, pot fi ținuți ciinii în apartamentele din blocuri numai cu aprobarea asociației locatarilor. Deoarece adunarea generală a locatarilor este organul suprem al asociației, ea poate încuviința deținerea ciinii în apartamente în anumite condiții (de pildă, asigurarea liniștii, obligativitatea controlului periodic al sănătății, contribuirea cu o anumită cotă la cheltuielile comune etc. etc.). Statutul asociației nu interzice luarea unor asemenea hotăriri și potrivit principiului că ceea ce legea nu interzice este permis, astfel de hotăriri nu contravin legii.

Potrivit pct. 2 lit c din Hotărîrea C.P.C.P. nr. 2/1973, posesorii de autovehicule care folosesc pentru uzul acestora apa din conductele de alimentare aferente clădirii, sînt obligați a suporta plata consumului de apă și canal, determinate potrivit cu baremurile stabilite de întreprinderea prestatoare în funcție de categoria autovehiculului.

● **ÎNTEPRINDEREA DE MORĂ RIT-PANIFICAȚIE ȘI PRODUȘ FAINOASE** — Sibiu se interesează de modul de calculare a pagubelor în cazul în care organele arbitrale resping acțiunile formulate pentru diferențe cantitative refuzate la recepția vagoanelor de cereale. În astfel de cazuri unitatea va proceda la imputarea sumelor plătite cu titlu de despăgubire furnizorilor, inclusiv taxele de arbitrare, dobînz etc. Prevederile Decretului nr. 208/1976, modificat și completat prin Decretul nr. 339/1981, se referă numai la lipsurile și degradările de bunuri din cadrul unităților socialiste.

● **ASOCIAȚIA LOCATARILOR NR. 69 Pitești** — solicită unele precizări cu privire la decontările asociației cu unitățile socialiste furnizoare sau prestatoare.

În conformitate cu prevederile art. 67 alin. 1 din Legea nr. 4/1981, persoanele fizice și persoanele juridice (altele decît unitățile socialiste), deci și asociațiile de locatari sînt obligate să achite valoarea facturilor în termen de 5 zile de la înmînarea avizului de plată. Potrivit alin. 2 din același articol, întîrzierea în achitarea su-

melor datorate după expirarea termenului de plată atrage majorări de 10% pentru fiecare zi de întîrziere. Din cele de mai sus rezultă că decontările parțiale între asociații și unitățile socialiste furnizoare sau prestatoare nu sînt îngăduite, Instrucțiunile nr. 2/1980 ale B.N.R.S.R. neavînd aplicare decît în raporturile dintre unitățile socialiste, ori, după cum este cunoscut, asociația de locatari nu este considerată unitate socialistă.

● **ÎNTEPRINDEREA DE PRODUȚIE INDUSTRIALĂ PENTRU CONSTRUCȚII CĂI FERATE, București: PAVEL MATEICA, Călan; CONSTANTIN IONESCU, Chițila** — Pentru înțelegerea completă și corectă a problemelor ridicate de dv. vă rugăm să citiți articolul intitulat Restituirea indemnizației de concediu, apărut în nr. 8 al suplimentului nostru la pagina 10.

● **CHIVU GHEORGHE, Botoșani** — Decizia de imputare se emite numai împotriva persoanelor încadrate pe bază de contract de muncă (chiar dacă se află în perioada de încercare) și numai în termen de 60 de zile de la data cînd conducătorul unității a luat cunoștință de producerea pagubei. Am prezentat numai condițiile care interesează în cazul relatat de dv. Din scrisoarea primită rezultă că prima decizie de imputare a fost emisă împotriva unei persoane cu care unitatea nu se află în raporturi de muncă, iar a doua a fost emisă peste termenul de 60 de zile prevăzut de art. 108 alin. 2 din Codul muncii.

● **ION RUS, Bistrița** — Potrivit prevederilor pct. 3 din anexa nr. 6 la Decretul Consiliului de Stat nr. 216/1981, prețurile locuințelor contractate cu populația, cu termen de predare stabilit la încheierea contractului după 1 Ianuarie 1981, se recalculează potrivit prevederilor acestui decret. Prețurile de vânzare a locuințelor din fondul locativ de stat sînt cele din anexele 3, 4 și 5 la Decretul Consiliului de Stat nr. 216/1981, unice pe țară, și comparabile cu prețurile de deviz (prețuri de producție, nu cu amănuntul). În conformitate cu prevederile art. 36 din Legea nr. 4/1973, pentru nepredarea locuinței la termenul stabilit prin contract, unitatea contractantă va plăti beneficiarului penalități de întîrziere, în condițiile H.C.M. nr. 880/1973. În cazul în care se constată că suprafața utilă a unui apartament contractat a fost greșit calculată, se solicită unității contractante diferența de preț respectivă.

● **VIRGILIU Z. PLOSCARU, Baia de Aramă** — Conform prevederilor anexei XI la Legea nr. 57/1974 (cap. II retribuții pentru funcțiile din consiliile populare comunale) la poziția 4 (contabil-calculator) este prevăzută ca retribuție maximă clasa 10 de retribuție.

Vă
prezentăm

ÎNTRERINDEREA DE MAȘINI-UNELTE DIN BACĂU

Întreprinderea de mașini-unelte din Bacău a intrat în funcțiune în anul 1973. Construcția halelor a fost realizată în viziune modernă, cu spații corespunzătoare pentru montaj și verificări. Dotarea întreprinderii a fost făcută cu utilaje de înaltă tehnicitate, care permit realizarea unor produse de calitate ridicată, la nivelul exigențelor beneficiarilor interni și externi.

În prezent, întreprinderea din Bacău a diversificat producția asimilată inițial — mașini de aalezat și frezat cu diametrul între 65–80 și 100 mm și mașini de frezat longitudinal cu portal având lățimea mesei de 660 și 1000 mm — executând mașini de aalezat și frezat cu axa broșei de 130 mm, centre de prelucrare din familia mașinilor de aalezat, mașini de frezat longitudinal cu portal, având lățimea mesei de 1600, 2200 și 2500 mm. Aceste mașini pot primi comenzi numerice care le ridică performanțele tehnice.

Datorită posibilităților de prelucrare întreprinderea a asimilat o nouă familie de mașini de

rectificat cu ax vertical cu platforma de 1000 și 1600 mm.

Pentru aplicarea unui sistem de organizare modern, Întreprinderea de mașini-unelte din Bacău are în dotare calculator propriu cu ajutorul căruia se

realizează un sistem informațional modern pe bază de prelucrare automată a datelor.

Produsele întreprinderii sunt livrate pe toate meridianele lumii.

I. VASILESCU

